

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษานี้ประกอบด้วย

1. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร
2. ความรู้เกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าว การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร
3. สภาพการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร และการผลิตข้าวของเกษตรกร
4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย

1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร ได้ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำนา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

						n = 388
สภาพสังคมและเศรษฐกิจ						ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน
จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย		
1. เพศ						
ชาย	85	65.38				
หญิง	45	34.62				

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 388

สภาพสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.
2. อายุ			29	75	49.18	8.355
≤ 30 ปี	2	1.54				
31 – 40 ปี	18	13.85				
41 – 50 ปี	58	44.62				
51 – 60 ปี	41	31.54				
≥ 60 ปี	11	8.46				
3. ระดับการศึกษา						
ไม่ได้รับการศึกษา	3	2.31				
ประถมศึกษา	64	49.23				
มัธยมต้นหรือเทียบเท่า	38	29.23				
มัธยมปลาย หรือ ปวช.	10	7.69				
อนุปริญญา หรือ ปวส.	7	5.38				
ปริญญาตรี	8	6.15				
4. ประสบการณ์ในการทำงาน			3	60	29.20	11.651
≤ 15 ปี	59	14.37				
16 – 30 ปี	170	45.35				
31 – 45 ปี	124	32.68				
> 45 ปี	35	7.60				
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน			2	10	4.60	1.546
≤ 2 คน	38	8.45				
3 – 4 คน	149	39.44				
5 – 6 คน	166	44.50				
> 6 คน	35	7.61				

จากตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ผลการวิจัย พบว่า

1.1.1 เพศ เกษตรกรสองในสาม (ร้อยละ 65.38) เป็นเพศชาย และร้อยละ 34.62 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ กลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 44.62) มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี รองลงมา (ร้อยละ 31.54) มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 1.54) มีอายุไม่เกิน 30 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 49.18 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49.23) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา (ร้อยละ 29.23) จบการศึกษาระดับมัธยมต้น หรือเทียบเท่า และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 6.15) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีเกษตรกรร้อยละ 2.31 ที่ไม่ได้รับการศึกษา

1.1.4 ประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างน้อยกว่าครึ่ง (ร้อยละ 45.35) มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 16 – 30 ปี รองลงมา (ร้อยละ 32.68) มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 31 – 45 ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำงานประมาณ 29.20 ปี และพบว่ามีเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงสุด 60 ปี

1.1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างน้อยกว่าครึ่ง (ร้อยละ 44.50) มีสมาชิกในครัวเรือน 5 – 6 คน รองลงมา (ร้อยละ 39.44) มีสมาชิกในครัวเรือน 3 – 4 คน โดยรวมมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.60 คน

1.1.6 จำนวนแรงงานที่ทำนาในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.97) มีแรงงานในครัวเรือน 3 – 4 คน รองลงมา (ร้อยละ 15.72) มีแรงงาน 5 – 6 คน อีกร้อยละ 6.19 มีแรงงาน 1-2 คน และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 4.12) มีแรงงานมากกว่า 6 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 9 คน เฉลี่ย 2.66 คน รายละเอียดตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนแรงงานที่ทำนาในครัวเรือน

n = 388

จำนวนแรงงานที่ทำนาในครัวเรือน	จำนวน	ค่าร้อยละ
1 – 2 คน	24	6.19
3 – 4 คน	287	73.97
5 – 6 คน	61	15.72
> 6 คน	16	4.12
Min = 1.00 Max = 9.00 Mean = 2.66 S.D. = 1.171		

ตารางที่ 4.3 รายได้สุทธิของครัวเรือนเกษตรกร

n = 388

รายได้สุทธิของครัวเรือนเกษตรกร (ต่อปี)	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
$\leq 50,000$ บาท	51	13.14
50,001 – 100,000 บาท	109	28.10
100,001 – 150,000 บาท	80	20.62
150,001 – 200,000 บาท	65	16.75
> 200,000 บาท	83	21.39
Min = 14,667.00 Max = 614,610.00 Mean = 139,337.53 S.D. = 89,809.596		

จากตารางที่ 4.3 รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า

1.1.7 รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 28.10) มีรายได้ระหว่าง 50,001 - 100,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 21.39 มีรายได้มากกว่า 200,000 บาทต่อปี, ร้อยละ 20.62 มีรายได้ระหว่าง 100,001-150,000 บาทต่อปี, ร้อยละ 16.75 มีรายได้ 150,000-200,000 บาทต่อปี และกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อย (ร้อยละ 13.14) มีรายได้ไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี เฉลี่ย 139,337.53 บาทต่อปี

1.1.8 ขนาดพื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างหนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.25) มีพื้นที่ปลูกข้าว ไม่เกิน 10 ไร่ รองลงมา (ร้อยละ 24.23) มีพื้นที่ปลูกข้าวมากกว่า 10 ไร่แต่ไม่เกิน 20 ไร่, ร้อยละ 22.93 มีพื้นที่มากกว่า 20 ไร่ แต่ไม่เกิน 30 และร้อยละ 19.59 มีพื้นที่มากกว่า 30 ไร่ เฉลี่ย 20.32 ไร่ รายละเอียดตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ขนาดพื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกร

n = 388

ขนาดพื้นที่ปลูกข้าว	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
≤ 10 ไร่	129	33.25
11 - 20 ไร่	94	24.23
21 - 30 ไร่	89	22.93
> 30 ไร่	76	19.59
Min = 2.00 Max = 85.00 Mean = 20.32 S.D. = 14.489		

ตารางที่ 4.5 ปริมาณผลผลิตข้าวของเกษตรกร (กิโลกรัมต่อไร่)

n = 388

ปริมาณผลผลิตข้าว	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
≤ 200 กิโลกรัมต่อไร่	12	3.09
201 – 300 กิโลกรัมต่อไร่	78	20.10
301 – 400 กิโลกรัมต่อไร่	191	49.23
400 – 500 กิโลกรัมต่อไร่	83	21.39
> 500 กิโลกรัมต่อไร่	24	6.19
Min = 240.00 Max = 520.00 Mean = 394.02 S.D. = 4.613		

จากตารางที่ 4.5 ปริมาณผลผลิตข้าวของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า

1.1.9 ปริมาณผลผลิตข้าว กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่ง (49.23) มีปริมาณผลผลิตข้าวอยู่ระหว่าง 301 – 400 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 21.39 มีปริมาณผลผลิตข้าว 400 – 500 กิโลกรัมต่อไร่, ร้อยละ 20.10 มีปริมาณผลผลิตข้าวอยู่ระหว่าง 201 – 300 กิโลกรัมต่อไร่, ร้อยละ 6.19 มีปริมาณผลผลิตข้าวมากกว่า 6.19 ไร่ มีส่วนน้อย (ร้อยละ 3.09) ที่มีผลผลิตข้าวน้อยกว่า 200 กิโลกรัมต่อไร่

ตารางที่ 4.6 ภาระหนี้สินและแหล่งเงินทุนของเกษตรกร

n = 388

หนี้สินและแหล่งเงินทุนของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
1. ไม่มีหนี้สิน	61	15.72
2. มีหนี้สิน	327	84.28
แหล่งเงินทุน(แหล่งเงินกู้) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กลุ่ม ธกส.	268	56.66
กลุ่มธนาคารพาณิชย์	13	2.75
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	53	11.21
พ่อค้าหรือนายทุน	20	4.22
เพื่อนเกษตรกร	7	1.48

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 388

หนี้สินและแหล่งเงินทุนของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
อื่นๆ ได้แก่... (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	112	23.68
- กองทุนหมู่บ้าน	104	22.00
- กลุ่มออมทรัพย์	4	0.84
- กองทุนหมู่บ้านและกลุ่มออมทรัพย์	4	0.84

จากตารางที่ 4.6 ภาระหนี้สินและแหล่งเงินทุนของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า

1.1.10 ภาระหนี้สินและแหล่งเงินทุนของเกษตรกร ในรอบปี 2555 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.28) มีหนี้สินเนื่องจากการทำนา โดยแหล่งเงินทุน (แหล่งเงินกู้) ส่วนใหญ่มาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ร้อยละ 56.66) รองลงมา ร้อยละ 11.21 มาจากสหกรณ์การเกษตร มีส่วนน้อยร้อยละ 4.22 , 2.75 และ 1.48 มาจากพ่อค้าหรือนายทุน, ธนาคารพาณิชย์ และ มาจากเพื่อนเกษตรกร ตามลำดับ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 23.68 ได้กู้เงินจากแหล่งเงินทุนอื่นๆ โดย เกษตรกรร้อยละ 22.00 กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 0.84 กู้จากกลุ่มออมทรัพย์ และจากทั้งกองทุนหมู่บ้านและกลุ่มออมทรัพย์

ตารางที่ 4.7 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าวเกษตรกร

n = 388

แหล่งข่าวสาร	ระดับการได้รับ			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
	1	2	3			
1. สื่อบุคคล				2.01	0.72	ปานกลาง
1.1 เจ้าหน้าที่จากกรมการข้าว	22 (5.67)	318 (81.96)	48 (12.37)	2.07	0.42	ปานกลาง
1.2 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	0 (0.00)	302 (77.84)	86 (22.16)	2.22	0.42	ปานกลาง
1.3 สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน	87 (22.42)	56 (14.43)	245 (63.14)	2.41	0.81	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 388

แหล่งข่าวสาร	ระดับการได้รับ			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
	1	2	3			
1.4 อาสาสมัครเกษตร	86 (22.16)	104 (26.80)	198 (51.54)	2.29	0.83	ปานกลาง
1.5 ผู้นำชุมชน	231 (59.54)	157 (40.46)	22 (48.45)	1.57	0.49	น้อย
1.6 เพื่อนบ้าน	188 (48.45)	200 (51.55)	0 (0.00)	1.52	0.50	น้อย
2. สื่อสิ่งพิมพ์				1.45	0.53	น้อย
2.1 หนังสือพิมพ์	213 (54.90)	175 (45.10)	0 (0.00)	1.45	0.50	น้อย
2.2 วารสาร	243 (62.63)	145 (37.37)	0 (0.00)	1.37	0.48	น้อย
2.3 เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ	194 (50.00)	175 (45.10)	19 (4.90)	1.54	0.59	น้อย
3. สื่อมวลชน				1.71	0.72	ปานกลาง
3.1 วิทยุกระจายเสียง	213 (54.90)	161 (41.49)	14 (3.61)	1.49	0.57	น้อย
3.2 วิทยุโทรทัศน์	194 (50.00)	175 (45.10)	19 (4.90)	1.55	0.59	น้อย
3.3 หอกระจายข่าว	40 (10.31)	143 (36.86)	205 (3.61)	2.43	0.67	มาก
3.4 อินเทอร์เน็ต	243 (62.63)	145 (37.37)	0 (52.84)	1.37	0.48	น้อย

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 388

แหล่งข่าวสาร	ระดับการได้รับ			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
	1	2	3			
4. สื่อกิจกรรม				1.62	0.50	น้อย
4.1 การฝึกอบรม	105 (27.06)	283 (72.94)	0 (0.00)	1.71	0.44	ปานกลาง
4.2 การสัมมนา	190 (48.97)	198 (51.03)	0 (0.00)	1.51	0.53	น้อย
4.3 การเข้าชมนิทรรศการ	151 (38.92)	237 (61.08)	0 (0.00)	1.61	0.56	น้อย
4.4 การดูงาน หรือ ทัศนศึกษา	149 (38.40)	239 (61.60)	0 (0.00)	1.62	0.61	น้อย

จากตารางที่ 4.7 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าวเกษตรกรผู้ทำนา ผลการวิจัยพบว่า

1.1.11 การรับรู้ข่าวสารของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรได้รับรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าว ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.71$) ซึ่งสื่อที่ได้รับข่าวสารมากที่สุด คือ สื่อบุคคล รองลงมา คือ สื่อมวลชน สื่อกิจกรรม และน้อยที่สุดคือ ได้รับจากสื่อสิ่งพิมพ์ เมื่อพิจารณารายละเอียดของแหล่งข่าวสารในแต่ละสื่อ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังนี้

1) **สื่อบุคคล** พบว่า เกษตรกรได้รับรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าวจากสื่อบุคคล ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.01$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในสื่อบุคคล 6 ประเภท พบว่า สื่อที่ทำให้เกษตรกรได้รับรับรู้ข่าวสาร ในระดับปานกลาง มี 5 ประเภท โคนเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ อาสาสมัครเกษตร สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน นักวิชาการส่งเสริมเกษตร เจ้าหน้าที่กรมการข้าวและเพื่อนบ้าน ส่วนสื่อที่ทำให้เกษตรกรได้รับรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ในระดับน้อย คือ ผู้นำชุมชน

2) **สื่อสิ่งพิมพ์** โดยภาพรวมเกษตรกรได้รับรู้เกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าว จากสื่อสิ่งพิมพ์ ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.45$) สื่อที่ทำให้เกษตรกรรับรู้ในระดับน้อย มี 2 ประเภท โดย

เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ หนังสือพิมพ์ และวารสาร ตามลำดับ ส่วนสื่อที่ทำให้เกษตรกรรับรู้ในระดับปานกลาง คือ เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ

3) **สื่อมวลชน** โดยภาพรวมเกษตรกรได้รับรู้เกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าว จากสื่อมวลชน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.71$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในสื่อมวลชน 4 ประเภท พบว่าสื่อที่เกษตรกรรับรู้ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย มีดังนี้ คือ หอกระจายข่าว วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง ส่วนสื่อที่เกษตรกรรับรู้ในระดับน้อย คือ อินเทอร์เน็ต

4) **สื่อกิจกรรม** โดยภาพรวมเกษตรกรได้รับรู้เกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าว จากสื่อกิจกรรมในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.62$) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย มีดังนี้ คือ การฝึกอบรม การดูงานหรือทัศนศึกษา การเข้าชมนิทรรศการ การสัมมนา ตามลำดับ

2. ความรู้เกี่ยวกับการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

2.1 **ความรู้ด้านมาตรฐานเมล็ดพันธุ์เมล็ดพันธุ์ข้าว** กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 91.75 มีความรู้เรื่องเปอร์เซ็นต์ความชื้น รองลงมาร้อยละ 89.69 มีความรู้เรื่องน้ำหนักเมล็ดพันธุ์สุทธิ, ร้อยละ 80.93 รู้เรื่องเปอร์เซ็นต์ความงอก, ร้อยละ 26.03 มีความรู้เรื่องเปอร์เซ็นต์เมล็ดอื่นปน และอีกร้อยละ 18.56 มีความรู้เรื่องเปอร์เซ็นต์ข้าวแดงปน มีกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยเพียงร้อยละ 6.44 ที่มีความรู้เรื่องเปอร์เซ็นต์ข้าวปน รายละเอียดตามตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความรู้ด้านมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว

n = 388		
ความรู้เกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ที่ดี		
1. เมล็ดพันธุ์ข้าวอาจมีสิ่งเจือปนบ้างแต่สูงสุดไม่เกิน 2% โดยน้ำหนัก	25	6.44
2. เมล็ดพันธุ์ข้าวต้องมีความชื้นไม่เกิน 14 เปอร์เซ็นต์	356	91.75
3. เมล็ดพันธุ์ข้าว อาจมีเมล็ดอื่นปนได้ แต่สูงสุดต้องไม่เกิน 20 เมล็ดใน 0.5 กิโลกรัม	101	26.03
4. เมล็ดพันธุ์ข้าว อาจมีข้าวแดงปนได้ แต่สูงสุดต้องไม่เกิน 10 เมล็ดใน 0.5 กิโลกรัม	72	18.56

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 388		
ความรู้เกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. เมล็ดพันธุ์ข้าวต้องงอก ไม่น้อยกว่า 80 %	314	80.93
6. มีเมล็ดพันธุ์สุทธิ ไม่น้อยกว่า 98 % โดยน้ำหนัก	348	89.69

ตารางที่ 4.9 ระดับความรู้ด้านมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว

n = 388		
ระดับความรู้ด้านมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
มีความรู้น้อย (1 - 2 คะแนน)	32	8.24
มีความรู้ปานกลาง (3 - 4 คะแนน)	290	74.74
มีความรู้มาก (5 - 6 คะแนน)	66	17.01
Min = 1 Max = 6 Mean = 3.83 S.D. = 1.028		

จากตารางที่ 4.9 ระดับความรู้ด้านมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 74.74) มีความรู้ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 17.01 มีความรู้มาก และร้อยละ 8.24 มีความรู้น้อย

ตารางที่ 4.10 ความรู้ด้านการผลิตและการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว

n = 388		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การตรวจสอบเมล็ดพันธุ์		
1. การทดสอบความงอก กลุ่มตัวอย่าง เมล็ดพันธุ์ โดยกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ครบทุกส่วนของกระสอบมาทดสอบ	299	77.06
2. วิธีทดสอบเปอร์เซ็นต์ความงอก โดยนำเมล็ดพันธุ์ข้าว 100 เมล็ด มาเพาะในวัสดุเพาะ จากนั้นนับเฉพาะต้นที่สมบูรณ์เท่านั้น ทำจำนวนสี่ครั้งแล้วหาค่าเฉลี่ย	14	3.61

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 388

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การกำจัดข้าวเรือ		
3. กำจัดข้าวเรือก่อนเปลี่ยนพันธุ์ข้าว หรือ เริ่มทำแปลง ขยายพันธุ์ครั้งแรก	370	95.36
4. การตกกล้าในนาและปักดำด้วยคน ต้องกำจัด ข้าวเรือในแปลงที่จะใช้ตกกล้า	378	97.42
การใช้เมล็ดพันธุ์		
5. ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากแหล่งผลิตที่เชื่อถือคือเมล็ดพันธุ์ข้าว ที่ได้รับรองมาตรฐานจากกรมการข้าว	386	99.48
6. สุ่มเมล็ดพันธุ์เพื่อตรวจสอบ และความงอกก่อนปลูก	379	97.68
7. ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในอัตรา ≤ 7 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับปลูกแบบปักดำด้วยคน	353	90.98
8. ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในอัตราและ 15 -20 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับการปลูกแบบหว่านสำรว	377	97.16
การตัดพันธุ์ปน		
9. การตัดพันธุ์ปน ทำได้ 5 ระยะ คือ ระยะกล้า ระยะ แตกกอ ระยะออกดอก ระยะโน้มรวง ระยะสุกแก่	324	83.50
10. การตัดพันธุ์ปน ควรทำอย่างน้อย 3 ระยะ คือ ระยะ แตกกอ ออกดอก โนมรวง	159	40.98
11. การตัดพันธุ์ปนคือการถอนหรือทำลายพันธุ์อื่นที่ไม่ใช่ พันธุ์ที่ปลูก	378	97.42
การเก็บเกี่ยว		
12. ควรเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ระยะสุกแก่ ประมาณ 25- 30 วันหลังข้าวออกดอก 80 %	385	99.23
13. ทำความสะอาดรถเกี่ยวนวดก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์	379	97.68

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 388

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
14. ควรเกี่ยวข้าวขอบแปลงแยกออกเพื่อทำความสะอาดเกี่ยว นวดอีกครั้งก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์	366	94.33
15. ทำความสะอาดภาชนะบรรจุ และรถบรรทุกก่อนเก็บเกี่ยว และชักลากเมล็ดพันธุ์	377	97.16
การลดความชื้น		
16. หากเกี่ยวนวดให้ลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมง หลังจากเก็บ เกี่ยว	383	98.71
17. หลังการเก็บเกี่ยวมีการลดความชื้นเมล็ดข้าวลงให้เหลือ 12- 13%	373	96.13
18. ตากข้าวบนลานตากในสภาพที่มีแสงแดด 2-3 แดด	378	97.42
19. การเกลี่ยเมล็ดข้าวที่ตากบนลานตากให้สม่ำเสมอหนา ประมาณ 5 เซนติเมตร	381	98.20
20. ขณะตากเมล็ดพันธุ์ข้าวควรพลิกเมล็ดข้าวบ่อยๆ	386	98.45
21. ช่วงกลางคืนทำการรวมกองข้าว และใช้วัสดุคลุมกอง ข้าวในตอนกลางคืนเพื่อป้องกันน้ำค้าง และฝน	387	99.74
การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษา		
22. การสีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ และ แยกเมล็ด ลีบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออก ก่อนเก็บรักษา	388	100.00
23. การบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าวในกระสอบที่สะอาด	387	99.74
24. การวางกระสอบเมล็ดพันธุ์ข้าวบนไม้รองสูงจากพื้น 5-6 นิ้ว	372	5.88
25. โรงเก็บที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก และห่างจากผนังประมาณ 1 เมตร	376	96.91
26. ไม่ควรนำเมล็ดพันธุ์ข้าวใหม่ไปรวมกับเมล็ดข้าวเก่า หรือวัสดุ อื่นๆ	384	98.94
27. การติดป้ายแสดงชื่อพันธุ์ข้าวไว้ที่กระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์	373	96.13

ตารางที่ 4.10 ความรู้ด้านการผลิตและการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้เมล็ดพันธุ์และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร พบว่า

2.2.1 การตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสามในสี่ (ร้อยละ 77.06) มีความรู้ในประเด็น การทดสอบความงอก สุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ โดยสุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ครบทุกส่วนของกระสอบมาทดสอบ มีส่วนน้อยร้อยละ 3.61 มีความรู้ในประเด็น วิธีการทดสอบเปอร์เซ็นต์ความงอก โดยนำเมล็ดข้าว 100 เมล็ดมาเพาะในวัสดุเพาะ จากนั้นนับต้นที่สมบูรณ์เท่านั้น ทำจำนวนสี่ครั้งแล้วหาค่าเฉลี่ย

2.2.2 การกำจัดข้าวเรือ กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.42) มีความรู้ในประเด็น การตกกล้าในนาและปักดำด้วยคน ต้องกำจัดข้าวเรือในแปลงที่จะใช้ตกกล้า และ ร้อยละ 95.36 มีความรู้ในประเด็น ควรกำจัดข้าวเรือก่อนเปลี่ยนพันธุ์ข้าว หรือ เริ่มทำแปลงขยายพันธุ์ครั้งแรก

2.2.3 การใช้เมล็ดพันธุ์ กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.48) มีความรู้ในประเด็น การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากแหล่งผลิตที่เชื่อถือคือเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้รับรองมาตรฐานจากกรมการข้าว รองลงมา ร้อยละ 97.68, 97.16 และ 90.98 มีความรู้ในประเด็น สุ่มเมล็ดพันธุ์เพื่อตรวจสอบ และความงอกก่อนปลูก, ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในอัตราและ 15 -20 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับการปลูกแบบหว่านสำรวย และใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในอัตรา ≤ 7 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับปลูกแบบปักดำด้วยคน ตามลำดับ

2.2.4 การตัดพันธุ์ปน กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.42) มีความรู้ในประเด็น การตัดพันธุ์ปน คือ การถอน หรือทำลายพันธุ์อื่นที่ไม่ใช่พันธุ์ที่ปลูก รองลงมา ร้อยละ ร้อยละ 83.50 มีความรู้ในประเด็น การตัดพันธุ์ปน ทำได้ 5 ระยะ คือ ระยะกล้า ระยะ แตกกอ ระยะออกดอก ระยะโน้มรวง ระยะสุกแก่ และ ร้อยละ 40.98 มีความรู้ในประเด็น การตัดพันธุ์ปน ควรทำอย่างน้อย 3 ระยะ คือ ระยะแตกกอ ออกดอก โนมรวง

2.2.5 การเก็บเกี่ยว กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.23) มีความรู้ในประเด็น ควรเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ระยะสุกแก่ ประมาณ 25- 30 วันหลังข้าวออกดอก 80 % รองลงมา ร้อยละ 97.68, 97.16 และ ร้อยละ 94.33 มีความรู้ในประเด็น ควรทำความสะอาดรถเกี่ยว นวดก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์, ควรทำความสะอาดภาชนะบรรจุ และรถบรรทุกก่อนเก็บเกี่ยว และ ซักตากเมล็ดพันธุ์ และควรเกี่ยวข้าวขอบแปลงแยกออกเพื่อทำความสะอาดรถเกี่ยวนวดอีกครั้ง ก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ ตามลำดับ

2.2.6 การลดความชื้น กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.74) มีความรู้ในประเด็น ช่วงกลางคืนทำการรวมกองข้าว และใช้วัสดุคลุมกองข้าวในตอนกลางคืนเพื่อป้องกันน้ำค้าง และฝน รองลงมาร้อยละ 98.71, 98.45, 98.20, 97.42 และ 96.13 มีความรู้ในประเด็น หากเกี่ยวนวดให้ลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมง หลังจากเก็บเกี่ยว, ขณะตากเมล็ดพันธุ์ข้าวควรพลิกเมล็ดข้าวบ่อยๆ, การเกลี่ยเมล็ดข้าวที่ตากบนลานตากให้สม่ำเสมอหนาประมาณ 5 เซนติเมตร, ตากข้าวบนลานตากในสภาพที่มีแสงแดด 2-3 แดด และหลังการเก็บเกี่ยวมีการลดความชื้นเมล็ดข้าวลงให้เหลือ 12-13% ตามลำดับ

2.2.7 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษา กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) มีความรู้ในประเด็น การสีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ และ แยกเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออก ก่อนเก็บรักษา รองลงมาร้อยละ 99.74, 98.94, 96.91, 96.13 และ 95.88 มีความรู้ในประเด็น การบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าวในกระสอบที่สะอาด, ไม่ควรนำเมล็ดพันธุ์ข้าวใหม่ไปรวมกับเมล็ดข้าวเก่า หรือวัสดุอื่นๆ, โรงเก็บที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก และห่างจากผนังประมาณ 1 เมตร, การติดป้ายแสดงชื่อพันธุ์ข้าวไว้ที่กระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ และการวางกระสอบเมล็ดพันธุ์ข้าวบนไม้รองสูงจากพื้น 5-6 นิ้ว ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

n = 388			
ระดับความรู้		จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
มีความรู้น้อย (1 - 9 คะแนน)		0	0
มีความรู้ปานกลาง (10 - 17 คะแนน)		21	5.41
มีความรู้มาก (18 - 27 คะแนน)		367	94.49
Min = 15 Max = 25 Mean = 19.85 S.D. = 1.912			

จากตารางที่ 4.11 ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 94.49) มีความรู้ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 5.41 มีความรู้ในระดับ 5.41

3. สภาพการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร การผลิตข้าวของเกษตรกร

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว ผลการวิจัย พบว่า

3.1.1 **วิธีการทำนา** พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 98.20) ทำนาหว่านสำรว และอีก ร้อยละ 1.80 ทำนาดำ

3.1.2 **พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก** พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 91.24 เลือกปลูกพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 รองลงมาร้อยละเป็นพันธุ์ กข15 กข6 มะลิแดง พันธุ์พื้นเมือง และชัยนาท ตามลำดับ

3.1.3 **แหล่งที่ได้มาของเมล็ดพันธุ์ข้าว** พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 71.65 เลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เก็บไว้เอง รองลงมาร้อยละ 13.14 ซื้อมาจากเพื่อนบ้าน, ร้อยละ 7.47 ซื้อจากหน่วยงานรัฐ ตามลำดับ

3.1.4 **แหล่งที่ได้เมล็ดพันธุ์ข้าวครั้งแรก** พบว่า เมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้เองนั้นได้มาครั้งแรกจาก ซื้อจากเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 62.37) ได้รับแจกจากหน่วยงานรัฐ (ร้อยละ 19.07) ซื้อจากหน่วยงานรัฐ (ร้อยละ 14.43) ซื้อจากร้านค้าเอกชนและซื้อจากศูนย์ข้าวชุมชน ร้อยละ 2.84 และ 1.29 ตามลำดับ

3.1.5 **ระยะเวลาการในเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์** พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมาก ร้อยละ 65.46 จะเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์มากกว่า 3 ปี รองลงมาเป็น 3 ปี 2 ปี และ 1 ปี ตามลำดับ (ร้อยละ 27.58, 5.41 และ 1.55)

3.1.6 **อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์** กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 51.80) ใช้เมล็ดพันธุ์อัตรา 21 – 30 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 32.22 ใช้อัตรามากกว่า 30 กิโลกรัมต่อไร่ มีส่วนน้อย ร้อยละ 14.69 และ 1.80 มีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ 10 – 20 กิโลกรัมต่อไร่ และ น้อยกว่า 10 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ เฉลี่ย 27.00 กิโลกรัมต่อไร่

3.1.7 **เหตุผลที่เกษตรกรเชื่อมั่นคุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้เข้าสู่การรับรอง** พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมาก (ร้อยละ 82.47) เชื่อมั่น เนื่องจากเห็นแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและกระบวนการผลิต และร้อยละ 17.53 เชื่อมั่นเพราะชื่อเสียงของผู้ผลิตฯ เป็นที่ยอมรับกับเกษตรกรทั่วไปจนได้รับการบอกต่อ รายละเอียดตามตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 สภาพการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

n = 388

สภาพการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
1. วิธีการทำนา		
1.1 นาดี	7	1.80
1.2 นาหว่านสำรว	381	98.20
1.3 นาน้ำตม	0	0
2. พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2.1 ขาวดอกมะลิ 105	354	91.24
2.2 กข 15	20	5.15
2.3 ข้าวเหนียว กข 6	8	2.06
2.4 พันธุ์อื่นๆ ได้แก่...	6	1.55
- มะลิแดง	3	0.77
- ชัยนาท	1	0.26
- พันธุ์พื้นเมือง	2	0.52
3. แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ข้าว(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
3.1 ได้รับแจกจากหน่วยงานของรัฐ	6	1.55
3.2 ซื้อจากหน่วยงานรัฐบาล	29	7.47
3.3 ซื้อจากร้านค้าเอกชนที่เป็นตัวแทนจำหน่าย	15	3.87
3.4 ซื้อจากศูนย์ข้าวชุมชน	9	2.32
3.5 ซื้อจากเพื่อนบ้าน	51	13.14
3.6 เก็บไว้ใช้เอง	278	71.65
4. แหล่งที่ได้เมล็ดพันธุ์ข้าวครั้งแรก	53	19.07
4.1 ได้รับแจกจากหน่วยงานของรัฐ	40	14.43
4.2 ซื้อจากหน่วยงานรัฐ	8	2.84
4.3 ซื้อจากร้านค้าเอกชนที่เป็นตัวแทนจำหน่าย	174	62.37
4.4 ซื้อจากเพื่อนบ้าน	3	1.29
4.5 ซื้อจากศูนย์ข้าวชุมชน		

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

			n = 388
สภาพการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว		จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
5. ระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงเมล็ดพันธุ์			
5.1 1 ปี		6	1.55
5.2 2 ปี		21	5.41
5.3 3 ปี		107	27.58
5.4 มากกว่า 3 ปี		254	65.46
6. อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์			
< 10 กิโลกรัม		7	1.80
10 – 20 กิโลกรัม		57	14.69
21 – 30 กิโลกรัม		201	51.80
> 30 กิโลกรัม		125	32.22
Min = 20.00 Max = 30.00 Mean = 27.00 S.D. = 1.232			
7. เหตุผลที่เกษตรกรเชื่อมั่นในคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว			
ที่ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐาน			
- ชื่อเสียงของผู้ผลิตเป็นที่ยอมรับแก่เกษตรกรทั่วไป จนได้รับการบอกต่อ		68	17.53
- เห็นแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและกระบวนการผลิต		320	82.47

3.2 การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.23) ไม่นำเมล็ดพันธุ์ข้าวใหม่ไปรวมกับเมล็ดข้าวเก่าหรือวัสดุอื่นๆ รองลงมาร้อยละ 98.45 การบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าวในกระสอบที่สะอาด, ร้อยละ 96.91 การวางกระสอบเมล็ดพันธุ์ข้าวบนไม้รองสูงจากพื้น 5-6 นิ้ว, ร้อยละ 96.39 ทำความสะอาดภาชนะบรรจุ และรถบรรทุกก่อนเก็บเกี่ยว และซักตากเมล็ดพันธุ์, ร้อยละ 88.14 เก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ระยะสุกแก่ ประมาณ 25-30 วันหลังข้าวออกดอก 80 %, ร้อยละ 81.96 หากเกี่ยวนวดให้ลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมง หลังจากเก็บเกี่ยว, ร้อยละ 46.65 หลังการเก็บเกี่ยวมีการลดความชื้นเมล็ดข้าวลงให้เหลือ 12-13%, ร้อยละ 41.49 สีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ ก่อนการเก็บรักษา, ร้อยละ 16.24 ก่อนเก็บกำจัดข้าวเปลือกก่อนปลูกข้าว, ร้อยละ 12.11 สีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ และแยก

เมล็ดดิบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออก, ร้อยละ 5.93 ก่อนหว่านตัดพันธุ์ปนเมื่อสำรวจแปลงนาแล้วมีพันธุ์อื่นปนไม่เกินร้อยละ 0.5 (1 : 200 ต้น), ร้อยละ 3.35 เกี่ยวข้าวขอบแปลงแยกออกเพื่อทำความสะอาดเกี่ยววนวดอีกครั้งก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์, ร้อยละ 1.80 เตรียมเมล็ดพันธุ์ในการปักดำโดยนำเมล็ดพันธุ์ข้าวแช่ในน้ำสะอาด นาน 1 - 2 ชั่วโมง นำขึ้นห่มอีก 36 - 48 ชั่วโมง จนเมล็ดงอกเป็นตุ่มตารากงอกประมาณ 1-2 ซม. ร้อยละ 1.55 และร้อยละ 0.52 ทำความสะอาดเกี่ยววนวดก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์การทดสอบความงอก ของเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูกตามลำดับรายละเอียดตามตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

n = 388

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
1. การสีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ และแยกเมล็ดดิบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออก ก่อนหว่าน	47	12.11
2. การทดสอบความงอก ของเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก	2	0.52
3. กำจัดข้าวเรือก่อนปลูกข้าว	63	16.24
4. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ ในการปักดำโดยนำเมล็ดพันธุ์ข้าวแช่ในน้ำสะอาด นาน 1 - 2 ชม. นำขึ้นห่มอีก 36 - 48 ชม. จนเมล็ดงอกเป็นตุ่มตารากงอกประมาณ 1-2 ซม.	7	1.80
5. ตัดพันธุ์ปนเมื่อสำรวจแปลงนาแล้วมีพันธุ์อื่นปนไม่เกินร้อยละ 0.5 (1 : 200 ต้น)	23	5.93
6. การตัดพันธุ์ปน ทำไม่น้อยกว่า 3 ระยะ คือ ระยะแตกกอ ระยะออกดอก ระยะโน้มรวง	7	1.80
7. ควรเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ระยะสุกแก่ประมาณ 25-30 วันหลังข้าวออกดอก 80 %	342	88.14
8. ทำความสะอาดเกี่ยววนวดก่อนเก็บเกี่ยว	6	1.55
9. เกี่ยวข้าวขอบแปลงแยกออกเพื่อทำความสะอาดเกี่ยววนวดอีกครั้งก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์	13	3.35

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

n = 388

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
10.ทำความสะอาดภาชนะบรรจุ และรถบรรทุก ก่อนเก็บเกี่ยว และชักลากเมล็ดพันธุ์	374	96.39
11.หากเกี่ยวจนทำให้ลดความชื้นภายใน 24 ชม.	318	81.96
12. หลังการเก็บเกี่ยวมีการลดความชื้นเมล็ดข้าวลง ให้เหลือ 12-13%	181	46.65
13. สกัดทำความสะอาดแยกเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ ก่อนการเก็บรักษา	161	41.49
14. การบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าวในกระสอบที่สะอาด	382	98.45
15. การวางกระสอบเมล็ดพันธุ์ข้าวบนไม้รองสูงจาก พื้น 5-6 นิ้ว	376	96.91
16. ไม่นำเมล็ดพันธุ์ข้าวใหม่ไปรวมกับเมล็ดข้าวเก่า หรือวัสดุอื่นๆ	385	99.23

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

4.1 ปัญหาในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

ตารางที่ 4.14 ปัญหาในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

n = 388

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
1.แหล่งของเมล็ดพันธุ์ข้าวมีจำนวนน้อยระยะทางไกล	258	66.49
2.เมล็ดพันธุ์ข้าวมีราคาแพง	376	96.91
3.สภาพแปลงพันธุ์ข้าวไม่เหมาะสม	298	76.80
4.คุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว ไม่ได้มาตรฐาน	360	92.78
5.การสกัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ก่อนเก็บรักษา	341	87.49

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 388

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
6.ไม่ทราบวิธีทดสอบความงอก ของเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก	125	32.22
7.ไม่มีรถแทรกเตอร์ หรือขาดเงินทุนจ้างไถหลายครั้งใน การกำจัดข้าวเรือก่อนปลูกข้าว	284	73.20
8. แยกลักษณะพันธุ์ปนไม่ได้	365	94.07
9.วิธีการตัดพันธุ์ปนทำได้ยากและเสียเวลาขาดแรงงาน ในการตัดหลายครั้ง	381	98.20
10.การเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวไม่ทันในระยะเวลาปลีปลิง	46	11.86
11.ไม่สามารถแจ้งรถเกี่ยวนวดให้ทำความสะอาดรถเกี่ยว นวดก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ได้	382	98.45
12.ลานตากไม่เพียงพอในการลดความชื้น ภายใน 24 ชั่วโมงหลังจากเก็บเกี่ยว	238	61.34
13.สภาพอากาศชื้น มีฝนตก ทำให้การตากเมล็ดพันธุ์ เป็นไปได้ยาก	207	53.35
14.ขาดเครื่องมือและแรงงานในการการสีฟัดทำความสะอาด สะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ ก่อนเก็บรักษา	318	81.96
15.ไม่มียุ้งฉางหรือสถานที่เก็บเมล็ดพันธุ์ที่ดี	174	44.85

4.2 ปัญหาในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร สามารถวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 98.45 ไม่สามารถแจ้งรถเกี่ยวนวดให้ทำความสะอาดรถเกี่ยวนวดก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ได้ รองลงมาคือ วิธีการตัดพันธุ์ปนทำได้ยากและเสียเวลาขาดแรงงานในการตัดหลายครั้ง(ร้อยละ 98.20) เมล็ดพันธุ์ข้าวมีราคาแพง(ร้อยละ96.91) แยกลักษณะพันธุ์ปนไม่ได้(ร้อยละ94.07) คุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว ไม่ได้มาตรฐาน(ร้อยละ92.78) การสีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ และแยกเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออก ก่อนหว่าน(ร้อยละ87.49) ขาดเครื่องมือและแรงงานในการการสีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ และแยกเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออก ก่อนเก็บรักษา (ร้อยละ81.96) สภาพแปลงพันธุ์ข้าวไม่เหมาะสมไม่สามารถจัดการน้ำได้ สภาพดินเป็นกรด การคมนาคมไม่สะดวก(ร้อยละ76.80) ไม่มีรถแทรกเตอร์ หรือขาดเงินทุนจ้างไถหลายครั้งในการกำจัด

ข้าวเรือก่อนปลูกข้าว(ร้อยละ73.20) แหล่งของเมล็ดพันธุ์ข้าวมีจำนวนน้อยระยะทางไกล(ร้อยละ 66.49) ฝนตกไม่เพียงพอในการลดความชื้น ภายใน 24 ชั่วโมงหลังจากเก็บเกี่ยว(ร้อยละ61.34) สภาพอากาศชื้น มีฝนตก ทำให้การตากเมล็ดพันธุ์เป็นไปได้ยาก(ร้อยละ53.35) ไม่มียุ้งฉางหรือสถานที่เก็บเมล็ดพันธุ์ที่ดี(ร้อยละ44.85) ไม่ทราบวิธีทดสอบความงอก ของเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก (ร้อยละ32.22) แรงงานหรือรถเกี่ยวนาไม่เพียงพอในการเก็บเกี่ยวข้าวในระยะเวลาแล้ง(ร้อยละ11.86)

4.3 ข้อเสนอแนะในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

ตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

N=388		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1.แหล่งของเมล็ดพันธุ์ข้าว	170	43.81
2.ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวมี	218	56.19
3.แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	97	25.00
4.เมล็ดพันธุ์ข้าวมีคุณภาพ	138	35.57
5.การทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์	28	7.22
6.ความรู้เกี่ยวกับวิธีทดสอบความงอก	228	58.76
7.การกำจัดข้าวเรือก่อนปลูกข้าว	107	27.58
8.ความรู้เกี่ยวกับการตัดพันธุ์ปนไม่ได้	263	67.78
9.การเก็บเกี่ยว	89	22.94
10.การลดความชื้นเมล็ดพันธุ์ข้าว	176	45.36
11.การคัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ข้าว	133	34.28
12.การเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิต	47	12.11

4.3.1 การตัดพันธุ์ปน ร้อยละ 67.78 ข้อเสนอแนะควรมีการทำโปสเตอร์หรือป้ายประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับชนิดของพันธุ์ปนเป็นรูปภาพ เจ้าหน้าที่รัฐให้ความรู้เกี่ยวกับการตัดพันธุ์ปนอย่างละเอียดจนเกษตรกรสามารถปฏิบัติได้

4.3.2 ความรู้เกี่ยวกับวิธีทดสอบความงอก(ร้อยละ 58.76) รมณรงค์ให้มีการทดสอบความงอกก่อนปลูก เจ้าหน้าที่รัฐควรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการทดสอบความงอก ประโยชน์จากการทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ข้าว

4.3.3 ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวมี่(ร้อยละ 56.19) ควรมีโครงการแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าว หรือธนาคารพันธุ์ข้าวในชุมชน

4.3.4 การลดความชื้นเมล็ดพันธุ์ข้าว(ร้อยละ 45.36) ส่งเสริมการทำลานตากข้าวของชุมชน

4.3.5 แหล่งของเมล็ดพันธุ์ข้าว (ร้อยละ 43.81) การส่งเสริมผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายในระดับหมู่บ้าน เพิ่มจากศูนย์ข้าวชุมชน

4.3.6 เมล็ดพันธุ์ข้าวมี่คุณภาพ (ร้อยละ 35.57) ส่งเสริมผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายตามหมู่บ้านพัฒนาระดับโดยการตรวจและออกไปรับรอง

4.3.7 การกำจัดข้าวเรือก่อนปลูกข้าว (ร้อยละ 27.58) ควรมีสินเชื่อแก่เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรในการซื้อเครื่องจักรกลการเกษตร

4.3.8 แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว(ร้อยละ 25.00) การจัดทำแปลงเมล็ดพันธุ์รวมในหมู่บ้านโดยมีการคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมกรรมการข้าวควรมีแปลงขยายพันธุ์ข้าวเพิ่มขึ้น การจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

4.3.9 การเก็บเกี่ยว (ร้อยละ 22.94) ส่งเสริมและรณรงค์ในการสร้างค่านิยมให้เกษตรกรและเจ้าของรถเกี่ยว หมั่นทำความสะอาดเกี่ยวนวด

4.3.10 การเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิต(ร้อยละ 12.11) ควรมีสินเชื่อในการสร้างโรงเก็บผลผลิตแก่เกษตรกร

4.3.11 การทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ (ร้อยละ 7.22) ตามลำดับรัฐสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรที่ช่วยในการแปรสภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว เครื่องตรวจสอบมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวในชุมชน เพื่อใช้ในการการอ้างอิงในการซื้อขายข้าวกับโรงสีได้ด้วยอีกทางหนึ่ง เครื่องทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์